

5692

ISTORIA ROMÎNILOR

DIN

DACIA TRAIANA

DE

A. D. XENOPOL

PROFESOR LA UNIVERSITATEA DIN IAȘI.
MEMBRU CORRESPONDENT AL ACADEMIEI ROMINE.

„Nu sunt vremile sub cîrma omului
ci bietul om sub vreme!“

Miron Costin.

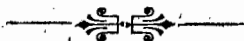
VOLUMUL V

ISTORIA MODERNĂ PARTEA II
Epoca Fanarioților.

Volumul I al acestei scrieri a fost premiat de Academiă Romîna.

Donațiune
ION BOGDAN

IASI

TIPO-LITOGRAFIA H. GOLDFER, Str. PRIMĂRIEI No. 17.

1892

INTRODUCERE.

Perioada istoriei Munteniei și Moldovei care se întinde de la 1711 până la revoluția grecească din 1821 și restatornicirea domniilor pămîntene a luat numele de epocă Fanarioților, denumire îndreptățită, dacă este să se arăte prin ea originea domnilor ce se strecoară în principate și care sunt mai toți din mahalaua Fanarului în Constantinopole. Ea nu poate însă înșămna introducerea predominiei elementului grecesc, mult mai vechiu în țările romîne, și în orice caz covârșitoare de pe vremile lui Mateiu Basarab și Vasile Lupu, de la care punem începutul istoriei moderne a Romînilor, cu precumpenirea elementului grecesc ca notă caracteristică.

Până acuma se admitea că introducerea domnilor greci în Muntenia și Moldova, ar fi avut de pricină trădarea lui Cantemir și Brâncovanu, care ar fi făcut pe Turci să nu mai aibă încredere în domnii cei de țară; concepție cu totul greșită, întru cît am găsit domni greci anteriori epocii fanariote. Apoi Fanariotul Neculai Mavrocordat este rînduit domn în Moldova înaintea lui Cantemir, iar în Muntenia după Brâncovanu, Turcii nu trimit un domn din Fanar, ci pe un Romîn, Stefan Cantacuzino. În sfîrșit în decursul epocii de care ne ocupăm întîlnim de mai multe ori în domnie familia curat românească a Racovițeștilor.

Deosebirea între epocă Fanarioților și vremile de mai înainte stă numai în aceea, că domni de origine grecească covîrșesc prin numărul lor pe acei de

origine română, și că de la 1764 în coace numai Fanariotii urcă treptele tronurilor române, fatală urmare a unui pricipiu, care odată introdus în țările române, trebuia să devină predominant. Excepția devenise regulă.

Tot atât de neistorică și deci de nedreaptă este altă deosebire ce se face între epoca fanariotă și vremurile mai vechi. Se pretinde anume că de la introducerea domniilor grecești *începe* acel jaf fenomenal al țărilor române, care nu-și găsește asemeneale său în analele lumii. Expunerea de până acum a putut să convingă pe cetitor că fără-de-legile sunt mult mai vechi în țările române, și s'au întîlnit epoce de intrigi și răsturnări a le domnilor pămînteni care nu vor fi întrecute nici de vîrtejul fanariot, precum și domni de un caracter atât de jăfuitor, în cît este peste putință de a fi lasate în urmă de acele fanariote, pentru motivul cel foarte simplu că ele nu pot fi întrecute de nimene. Ba vom întîlni chiar pîntre Fanarioti individualități însemnate și încercări de reforme, pe care nu le înfătoșază domniile naționale.

Insemnează aceasta că epoca Fanariotilor a fost o eră de fericire a țărilor române, după bîntuelele de mai înainte? Cîtuși de puțin? Cu toate cele cîte-va excepții onorabile, veacul întreg este continuarea stărei de mai înainte, datorită mai mult sistemului de cît persoanelor, exploatarea poporului în folosul interesului privat al exploatatorilor.

Dacă însă în privirea ocîrmuirii, perioada fanariotă nu se deosebește în mai rău de vremile anterioare, de unde vine hula cea neagră de care ea este încunjurată în amintirea poporului român? Mai întăi ea este cea mai nouă, și de dînsa își amintește poporul mai curînd; apoi ea mai conținea un pericol necunoscut în vremile mai vechi. Cultura grecească nu era, cum fusese aceea slavonă o simplă *suprapunere*, ci era o *înădușire* a celei românești, care se manifes-

tase cu putere pe timpul lui Mateiu Basarab și Vasile Lupu, și care se mănține vie și puternică în tot decursul veacului al XVIII-le. Cu cît se trezia naționalitatea romîna, cu atîta mai dureros se simția domnia străinului, cu atîta mai dorită devenia dezvoltarea proprie, dezvoltarea națională.

Toate aceste idei vor fi documentate și dovedite în paginile ce urmează. Trebuia însă indicate chiar de început, spre a nu fi prea loviți de deosebirea înșămnată ce se va găsi între expunerea de mai la vale și ideile preconcepte.
